

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФТЕХОСВІТИ

О.І. ФАСОЛЯ, *директор
Департаменту освіти і науки
Хмельницької облдержадміністрації*

СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ І ФАХІВЦІВ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ ТА ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОБЛАСТІ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ РИНКУ ПРАЦІ

На сьогодні підготовку робітничих кадрів забезпечують 28 ЗПО, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, 50 навчальних закладів інших форм власності та підпорядкування, які мають ліцензію Міністерства освіти і науки України на право здійснення освітньої діяльності за робітничими професіями. Із загальної кількості державних ЗПО: 4 аграрних, 2 промислово-аграрних, 7 промислових професійних ліцеїв; 6 навчальних закладів мають статус «Вище професійне училище»; 5 – центри професійно-технічної освіти та 4 – навчальні центри при установах виконання покарань.

Із загальної кількості навчальних закладів інших форм власності та підпорядкування функціонують: 7 міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, 4 коледжі, 4 загальноосвітніх навчальних заклади; 4 навчально-курсівних комбінати, 22 автомобільні школи та клуби Товариства сприяння обороні України, 4 приватних підприємства, 5 підприємств, установ, організацій, які здійснюють підготовку кваліфікованих робітників для власних потреб.

Первинна професійна підготовка та професійно-технічне

навчання робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти області здійснюється за 102 професіями із 17 напрямів і видів господарської діяльності для галузей сільського господарства, промисловості, будівництва, транспорту, зв'язку, торгівлі і громадського харчування, сфери обслуговування.

Зкладами освіти різних типів і форм власності отримано ліцензії на провадження освітньої діяльності із 173 професій, що дає змогу оперативно реагувати на потреби ринку праці. Для урахування процесів модернізації структури і змісту професійної (професійно-технічної) освіти, потреб роботодавців розпочато розробку інтегрованих навчальних планів і програм з нових професій: робітник фермерського господарства, майстер ресторанного обслуговування, верстатник широкого профілю, оператор верстатів з програмним керуванням, оператор комп'ютерної верстки.

Продовжує зберігатися тенденція до зменшення контингенту учнів і слухачів у ЗПО області, що, у свою чергу, призводить до збільшення кількості малокомплектних закладів освіти. Порівняно з 2012 роком зменшилася на 3825 осіб (25,9%)

загальна кількість учнів і слухачів, на 3591 особу (26,1%) тих, які навчаються за державним / регіональним замовленням.

Минулого року професійним навчанням у державних професійно-технічних навчальних закладах було охоплено понад 10,9 тис. учнів та слухачів, з яких 93,2% навчалися за державним / регіональним замовленням.

Випуск учнів та слухачів у цих закладах у 2015/2016 навчальному році становив 6316 осіб, з них 4543 особи з числа випускників 9-х та 11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, які вперше здобували робітничу професію. Загалом, рівень працевлаштування становить 93,0 % (5874 осіб), у тому числі 91,4 % (5369 осіб) працевлаштовано за професією, продовжують навчання у вищих та інших навчальних закладах 7,2 % (424 особи), 1,4% (81 особу) призвано на військову службу. 442 випускники не працевлаштовано за професіями, отриманими у ЗПО, що становить 7,0 відсотків.

Серед 31 вищого навчального закладу I-IV рівнів акредитації мережу вищих навчальних закладів комунальної форми власності області формують 8 закладів усіх рівнів акредитації, у тому числі 1 університет, 1 академія, 3 коледжі та 3 училища, підпорядковані трьом міністерствам України. У 2012 році в області функціонувало 28 вищих навчальних закладів. Порівняно з мережею ЗПО, кількість вищих навчальних закладів збільшується.

На 01 вересня 2016 року контингент студентів ЗВО становив 35215 осіб. На денній формі навчалося 25904 особи, з них за державні кошти – 16216 або 73% від загальної кількості студентів. За кошти фізичних та юридичних осіб – 9688 осіб. На заочній формі навчання здобували вищу освіту 9264 особи.

Контингент студентів ЗВО

комунальної форми власності становив 6686 осіб. На денній формі навчалося 5609 осіб, з них за державні кошти – 3457 або 62% від загальної кількості студентів. За кошти фізичних та юридичних осіб – 2152 особи. На заочній формі навчання здобували вищу освіту 1077 осіб.

Ліцензований обсяг прийому до ЗВО становив 16267. Торік прийнято на навчання до закладів вказаної категорії 7827 осіб, закінчили – 8854 (у 2012 році – 17040 осіб).

Ліцензований обсяг прийому до комунальних ЗВО становив 2430 осіб. У минулому році прийнято на навчання до закладів вказаної категорії 1389 осіб (57% до потреби), закінчили – 1869. З них за кошти обласного бюджету здобували вищу освіту відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів 1062 особи, 213 – отримали дипломи з відзнакою.

Варто відмітити, що останнім часом виняткової гостроти набула проблема підготовки робітників і фахівців відповідно до реальних потреб регіонального ринку праці та працевлаштування випускників ЗПО і ЗВО. Частина випускників не влаштовується за фахом, а попит фахівців на ринку праці ще не став визначальним критерієм оцінки ефективності діяльності навчального закладу.

Проблеми із працевлаштуванням випускників неможливо вирішити тільки силами закладу освіти. Тому одним із кроків, що має змінити ситуацію, має стати принципова зміна ставлення як державних органів, так і роботодавців до самого механізму працевлаштування.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» основним завданням, що стоїть перед ЗВО, є здійснення освітньої діяльності, яка забезпечує підготовку фахівців відповідних освітньо-кваліфікацій-

них рівнів. Цей закон не містить умов про обов'язковість трирічного відпрацювання та відшкодування в установленому порядку до державного бюджету вартості навчання.

Поліпшити ситуацію на ринку праці зможуть нові підходи до формування замовлень на фахівців з професійною та вищою освітою, зокрема забезпечення збалансованих замовлень держави, регіонів, окремих галузей і попит населення.

На першому місці є завдання кадрового забезпечення виконання програм загальнодержавного значення. Поряд із загальнодержавними інтересами варто враховувати інтереси регіонів – кожен регіон має свої економічні, демографічні, соціальні особливості, і вони повинні знайти своє відображення у закладах вищої освіти при підготовці фахівців.

Відтак, виникає потреба врахування запитів регіонального ринку праці та окремих роботодавців, які є замовниками людських ресурсів.

На сьогодні, коли офіційно скасовано розподіл випускників навчальних закладів, проблему підготовки кваліфікованих робітників та фахівців у ЗПО і ЗВО відповідно до вимог ринку праці та їх працевлаштування можна вирішувати шляхом створення електронного банку даних про потреби підприємств, організацій та установ у фахівцях із вищою освітою на рівні навчальних закладів, регіону та системи в цілому; електронного банку резюме випускників ЗВО; банку даних щодо розподілу та працевлаштування молодих фахівців, характеристик та оцінок роботодавців щодо якості випускників закладів вищої освіти.